

Flora- en faunaonderzoek Generaal Knoopkazerne Utrecht

Flora- en faunaonderzoek Generaal Knoopkazerne Utrecht

dossier : BC4734
registratienummer : BL-RD20130190
versie : Definitief
classificatie : Klant vertrouwelijk

Gemeente Utrecht

September 2013

INHOUD

BLAD

1	INLEIDING	3
1.1	Werkwijze	3
1.2	Leeswijzer	4
2	BELEIDSKADER FLORA- EN FAUNAWET	5
3	HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED EN WERKZAAMHEDEN	7
3.1	Gebiedsbeschrijving	7
3.2	Voorgenomen inrichting	8
4	METHODE	10
5	NATUURWAARDEN EN EFFECTBEOORDELING	11
5.1	Flora	11
5.2	Vogels	11
5.3	Grondgebonden zoogdieren	12
5.4	Vleermuizen	12
5.5	Reptielen en amfibieën	14
5.6	Vissen	14
5.7	Overige soortgroepen	15
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	16
7	LITERATUUR	18
8	COLOFON	19

1 INLEIDING

De gemeente Utrecht is voornemens om het terrein van Generaal Knoopkazerne te Utrecht opnieuw in te richten. In 2010 is hiervoor in opdracht van DHV een flora en faunaonderzoek opgesteld door Van der Goes en Groot. Als onderdeel van de herinrichting was de sloop van het aanwezige kantoorgebouw voorzien zodat er een nieuw rijksoverheidskantoor kon worden gerealiseerd. Inmiddels zijn de plannen gewijzigd en blijft het kantoorgebouw grotendeels behouden. Er vinden ingrepen in de gevel plaats en de aanwezige gracht zal worden gedempt. Om deze reden dient het bestaande flora en faunaonderzoek te worden geactualiseerd.

Dit rapport bevat de quickscan die is uitgevoerd op en rondom het terrein van de Generaal Knoopkazerne te Utrecht. Deze quickscan heeft als doel om de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in kaart te brengen en mogelijke effecten te bepalen van de geplande werkzaamheden op beschermde soorten. Op basis daarvan wordt bepaald of overtredingen van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te verwachten zijn en of dit kan worden voorkomen door het nemen van gerichte maatregelen of dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is.

Het doel van het flora en faunaonderzoek is:

- Het vaststellen of het plangebied gebruikt wordt door (strikt) beschermde soorten;
- Het bepalen van de noodzaak tot aanvullend onderzoek en het doen van aanbevelingen over de te doorlopen procedures en vervolgstappen.

In deze rapportage wordt enkel ingegaan op de Flora- en faunawet en niet op andere natuurwetgeving. Doordat de renovatie binnenstedelijk plaatsvindt, zijn effecten op Natura 2000-gebieden of gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur niet aan de orde.

1.1 Werkwijze

In de quickscan zijn de volgende stappen te onderscheiden:

Stap 1: Verzamelen beschikbare natuurgegevens en beoogde ontwikkeling

In stap 1 worden beschikbare verspreidingsgegevens van flora en fauna verzameld. Er wordt een algemene omschrijving van de huidige situatie van het plangebied en een beschrijving van de beoogde ontwikkelingen in het plangebied gegeven.

Stap 2: Bepalen potentieel aanwezige natuurwaarden

Op basis van beschikbare verspreidingsgegevens, een literatuuronderzoek en een eenmalig veldbezoek (d.d. 22-8-2013) wordt gekeken welke (beschermde) natuurwaarden op basis van de aanwezig habitats in potentie voor kunnen komen in het plangebied.

Stap 3: Beoordeling effecten en toetsing aan juridisch kader

Stap 3 is een beschrijving van de effecten die de beoogde werkzaamheden op de (beschermde) flora- en faunasoorten kunnen hebben. Daarnaast wordt bepaald of de effecten dusdanig zijn dat er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Stap 4: Opstellen advies met eventuele aanbevelingen en vervolgstappen

De laatste stap is de formulering van het advies waarbij wordt aangegeven of er nader onderzoek en/of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Nader onderzoek naar een beschermde soort is nodig als op basis van de beschikbare bronnen en de bevindingen uit het veldbezoek negatieve effecten niet zijn uit te sluiten en er gerichte inventarisaties moeten plaatsvinden om de aanwezigheid van een soort te kunnen aantonen/uitsluiten. Daarnaast kunnen er aanbevelingen worden gegeven ten behoeve van mitigerende maatregelen die de effecten op de beschermde soorten kunnen verminderen danwel voorkómen. Hierdoor kan de noodzaak om ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet komen te vervallen.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de relevante wet- en regelgeving. In hoofdstuk 3 zijn de werkzaamheden en het gebied beschreven, waarna in hoofdstuk 4 kort een beschrijving van de gehanteerde methode is gegeven. In hoofdstuk 5 is beschreven welke (beschermde) soorten in het gebied (kunnen) voorkomen, wat de te verwachten effecten zijn en welke mitigerende maatregelen kunnen worden genomen om deze effecten te beperken. Daarnaast is aangegeven of aanvullend ecologisch onderzoek benodigd is. Het rapport sluit af met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 6.

2 BELEIDSKADER FLORA- EN FAUNAWET

In het plangebied kunnen plant- en diersoorten voorkomen die beschermd zijn middels de Flora- en faunawet (Ffwet). De renovatie van de Generaal Knoopkazerne kan (al of niet tijdelijke) effecten hebben op deze soorten. Als gevolg daarvan kunnen de werkzaamheden leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet. Mogelijk zijn maatregelen nodig en/of is een ontheffing nodig om het project te kunnen uitvoeren. Dit onderzoek, een quickscan met één veldbezoek, is niet zo volledig dat dit kan worden gebruikt voor een ontheffingsaanvraag. Voor een ontheffingsaanvraag dient het onderzoek te voldoen aan voorgeschreven protocollen voor het inventariseren van soorten. Deze protocollen schrijven meerdere veldbezoeken voor op verschillende momenten in het jaar.

De geest van de Flora- en faunawet betreft het beschermen van alle individuen en populaties van inheemse plant- en diersoorten tegen schade door menselijk handelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen streng (Tabel 2- en 3-soorten en vogels) en minder streng (Tabel 1-soorten) beschermde soorten (zie ook tabel 2-1). Uitgangspunt is dat verzamelen, verstoren, doden of vernietigen van beschermde soorten planten en/of dieren of verstoring van het leefgebied (habitat) niet is toegestaan. Dit is vastgelegd in de zogenaamde verbodsbepalingen in artikel 8 tot en met artikel 12 van de Flora- en faunawet. Indien onvermijdelijk, kan onder voorwaarden een ontheffing worden verleend door het ministerie van EZ. Deze voorwaarden omhelzen ondermeer dat de initiatiefnemer dient aan te tonen zorgvuldig te werk te gaan, effecten zo veel mogelijk voorkomt en resteffecten compenseert.

Voor de renovatie van de Generaal Knoopkazerne zijn de volgende punten uit de Ffwet het meest relevant:

- de renovatie van de Generaal Knoopkazerne is aan te merken als een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Daarom geldt voor deze werkzaamheden een vrijstelling voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van Tabel 1-soorten. Hiervoor geldt wel altijd de zorgplicht (art. 2 Ffwet).
- voor streng beschermde soorten (Tabel 2- en 3-soorten en vogels) geldt dat voorkómen moet worden dat de Ffwet wordt overtreden en dat slechts onder voorwaarden ontheffing kan worden verkregen voor het overtreden van de verbodsbepaling.
- nesten van een beperkte groep vogels zijn jaarrond beschermd. Het verwijderen van dit soort nesten is in principe niet toegestaan.
- broedende vogels en hun nesten mogen niet verstoord of beschadigd worden. Hiervoor is geen ontheffing mogelijk.

Tabel 2-1: Toetsingscriteria voor het verlenen van ontheffingen van beschermde soorten

Categorie soorten	Toetsingscriteria voor het verlenen van ontheffingen
Tabel 1: Algemene beschermde soorten	Algehele vrijstelling van toepassing in het geval van bepaalde vormen van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
Tabel 2: Overige beschermde soorten	Vrijstelling met gedragscode of ontheffing met lichte toets – De activiteit mag er niet voor zorgen dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van (de betreffende populatie van) de soort; – De activiteit moet een redelijk doel dienen. – Effecten dienen zoveel mogelijk te gemitigeerd danwel gecompenseerd.

Tabel 3: Strikt beschermde soorten	Ontheffing met uitgebreide toets – Er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; – De activiteit mag er niet voor zorgen dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; – Er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang: dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; de bescherming van flora en fauna en de openbare veiligheid
Vogels	In augustus 2009 is de Flora- en faunawet op enkele aspecten aangepast. Vanwege de bepalingen in de Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de nationale regelgeving, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Er is geen vrijstelling of ontheffing mogelijk voor het verstoren van broedende vogels, of verstoren of vernietigen van nesten, eieren of jongen. Mogelijke negatieve effecten op een broedgeval moeten dus altijd worden voorkomen. Dit kan worden gerealiseerd door 'buiten het broedseizoen' de werkzaamheden aan te vangen, of te voorkomen dat een vogel begint te broeden in een plangebied. Voor het verstoren van vaste, jaarrond gebruikte broedplaatsen van vogels (roofvogelnesten, spechtenholten e.d.) buiten het broedseizoen dient een ontheffing te worden aangevraagd. Hiervoor dient een uitgebreide toets doorlopen te worden (zie tabel 3-soorten). Voor de jaarrond beschermde nesten zijn vijf categorieën in het leven geroepen waarvoor de verbodsbepaling van artikel 11 het <i>gehele</i> jaar geldt: 1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil) 2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus). 3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar¹ en slechtvalk). 4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil) 5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om in de nabijheid een nieuw nest te bouwen (oeverzwaluw, kokmeeuw).

¹ Er hoeft niet noodzakelijkerwijs op exact dezelfde locatie te worden genesteld, maar wel in de directe omgeving daarvan (bijvoorbeeld kerkuil).

3 HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

In dit hoofdstuk is een omschrijving gegeven van het plangebied en de directe omgeving. Hierbij is gebruik gemaakt van de informatie die is opgedaan tijdens het veldbezoek. Daarnaast is een toelichting gegeven op de werkzaamheden die worden uitgevoerd ten behoeve van de renovatie van de Generaal Knoopkazerne.

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied, bestaande uit de Generaal Knoopkazerne, bevindt zich aan de Croeselaan in Utrecht, gemeente Utrecht, provincie Utrecht. Het plangebied bestaat uit een leegstaand kantoorpand met een parkeerplaats. Het geheel is omringd door een gracht, de Kruisvaart. Binnen het plangebied zijn enkele hagen en bomenrijen aanwezig. Verder bestaat het plangebied voornamelijk uit verhard terrein.

Figuur 3-1 Het plangebied (rood weergegeven) binnen de bebouwde kom van Utrecht.

In onderstaande afbeeldingen wordt een korte foto-impressie van het plangebied gegeven.

Figuur 3-2 Impressie van het plangebied: Van linksboven naar rechtsonder: Voorzijde van het pand, het parkeerterrein aan de achterzijde van het pand, de groenstrook aan de voorzijde van het pand, de Kruisvaart rondom het pand, nogmaals een deel van Kruisvaart (Foto's: RHDHV, 2013).

3.2 Voorgenomen inrichting

Er staat een groot aantal werkzaamheden gepland op het terrein van de Generaal Knoopkazerne. De exacte datum van uitvoering is onbekend. Er vindt een uitgebreide herinrichting van het gebied plaats (zie ook figuur 3-3). Hierbij blijft de hoogbouw en de middenbouw van de Generaal Knoopkazerne behouden. Dat wil zeggen dat het casco van de draagconstructie en de vloeren hergebruikt worden. Vervolgens worden er een aantal nieuwe gebouwen geplaatst. Uiteindelijk zullen het gerenoveerde deel en het nieuwe deel van het toekomstige 'Knoopcomplex' een samenhangend geheel moeten vormen. Uit het Stedenbouwkundig Plan komt naar voren dat de inrichting van het terrein in drie fasen zal plaatsvinden. In fase 1 wordt de bestaande Generaal Knoopkazerne herontwikkeld en uitgebreid. Bovendien wordt aan de zijde van het busstation een fietsenstalling gerealiseerd. De Kruisvaart wordt gedempt. In deze fase zal ook het Forum worden aangelegd. Het Forum is een permanente verbinding tussen de entree van het station en het dak van de fietsenstalling. Het Forum is grotendeels gelegen op het dak van de nieuwe fietsenstalling, met verbindingen naar de Rabobrug en de OV-terminal.

In fase 2 wordt een parkeergarage gerealiseerd, met daarboven 2 kantorentorens. Het geheel wordt grotendeels gerealiseerd op het bestaande parkeerterrein. In fase 3 wordt vervolgens nog een gebouw met een parkeergarage gerealiseerd. Voor een uitgebreidere beschrijving van de voorgenomen inrichting van het plangebied wordt verwezen naar het Stedenbouwkundig Plan en Beeldkwaliteit Plan (Group A, 2013).

Figuur 3-3 Impressie van de toekomstige inrichting van het plangebied (Bron: Group A, 2013).

4 METHODE

De (potentiële) aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald op basis van een bureauonderzoek met aansluitend een veldbezoek. Bij het veldbezoek is onderzocht voor welke beschermde soorten het plangebied en de omgeving geschikt is. Hierbij is waar mogelijk gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid en sporen van beschermde soorten.

Het plangebied is op donderdag 22 augustus 2013 van 20.30 tot 23.00 uur onderzocht door Jobert Rijdsdijk (ecoloog van Royal HaskoningDHV). Hierbij is met name gelet op mogelijke uitvliegende vleermuizen. Op basis van het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van het gebied voor beschermde soorten. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezig soorten en habitats op basis van een momentopname. Het veldbezoek heeft daarmee niet de status van een volledige veldinventarisatie en is onvoldoende diepgaand voor een ontheffingsaanvraag.

Naast het veldbezoek is ook een bureauonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek bestaat uit een check van de waarnemingen in en om het plangebied zoals getoond op de website Waarneming.nl. Voor de verspreiding van vissen, amfibieën en reptielen is gebruik gemaakt van verspreidingskaarten met uurhokken (5x5 km) gepubliceerd op de website van RAVON en Waarneming.nl. De te verwachten effecten zijn bepaald op basis van de aanwezige en te verwachten soorten, ecologische expertise en kennis van de ingreep en de bijbehorende uitvoeringswijze.

Vraagstelling

- Heeft het project negatieve effecten op beschermde plant- of diersoorten?
- Worden de verbodsbepalingen voor beschermde soorten overtreden?

5 NATUURWAARDEN EN EFFECTBEOORDELING

In dit hoofdstuk wordt een omschrijving gegeven van de verwachte en aanwezige (beschermd) flora en fauna in het plangebied en de omgeving. Indien beschermde soorten voorkomen en/of verwacht worden, wordt op basis van de eerder omschreven werkzaamheden een effectbeoordeling uitgevoerd. Indien effecten optreden, waardoor er mogelijk sprake is van het overtreden van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, wordt aangegeven welke vervolgstappen (veldonderzoek, treffen van maatregelen) nodig zijn. Ook wordt aangegeven of, indien nodig, het verkrijgen van een ontheffing mogelijk is.

5.1 Flora

Voorkomen

Het plangebied bestaat grotendeels uit verhard terrein met op enkele plaatsen een goed onderhouden groenstrook. De groenstroken zijn beplant met taxus, sneeuwbes, vlinderstruik en trompetboom. Daarnaast staat er op het parkeerterrein een aantal rijen met platanen. In de omringende gracht groeien soorten als hoornblad en waterpest. De grachtmuren zijn nauwkeurig onderzocht op het voorkomen van strikt beschermde flora zoals steenbreekvaren of tongvaren. Deze zijn echter niet aangetroffen, de muren zijn ongeschikt voor het voorkomen van beschermde planten, doordat netjes afgewerkte, relatief nieuwe muren betreft. Ook in de overige delen van het plangebied zijn geen strikt beschermde soorten aangetroffen. Gezien de aard van het plangebied (grotendeels verhard en gecultiveerd) worden deze ook niet verwacht.

Effectbeoordeling

Er zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen tijdens het veldbezoek en deze worden ook niet verwacht. Negatieve effecten op beschermde plantensoorten zijn uit te sluiten. Nader (veld)onderzoek, het treffen van mitigerende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

5.2 Vogels

Voorkomen

Tijdens het veldbezoek zijn de ekster, wilde eend, kauw en merel waargenomen. Daarnaast is er een broedende houtduif aangetroffen in één van de trompetbomen aan de voorzijde van het kantoorpand. De bomen en hagen in het plangebied zijn uitgebreid geïnspecteerd op het voorkomen van holen, horsten en nesten van jaarrond beschermde soorten. Deze zijn niet aangetroffen. Het pand zelf is ongeschikt voor soorten als de huismus en gierzwaluw gezien het ontbreken van een pannendak. Nesten van jaarrond beschermde soorten waren niet aanwezig ten tijde van het veldbezoek.

Effectbeoordeling

Er zijn geen jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen tijdens het veldbezoek en deze worden ook niet verwacht. Negatieve effecten op jaarrond beschermde vogelsoorten zijn uit te sluiten. Nader onderzoek naar jaarrond beschermde vogelsoorten is niet noodzakelijk.

Wel worden er met de beoogde werkzaamheden een aantal bomen gekapt. Deze bomen kunnen in de broedperiode (globaal van maart tot half juli) nesten van vogels bevatten. Indien er gewerkt wordt tijdens het broedseizoen, kunnen er nesten verloren vergaan.

Broedseizoen bij de Flora- en faunawet

Bij de Flora- en faunawet geldt: als er geen broedgeval is, is er ook geen broedseizoen. Is er wel een broedgeval, dan is het broedseizoen. Sommige algemeen voorkomende vogels kunnen meerdere keren per jaar broeden, zoals de merel en de houtduif die tot in het najaar broedsels kunnen hebben.

Advies en aanbevelingen

Door het plangebied buiten het broedseizoen ongeschikt te maken voor broedvogels (door kappen van bomen en verwijderen van struiken) wordt voorkomen dat er verstoring of vernietiging plaatsvindt van broedende vogels en hun nesten, waardoor het overtreden van de Flora- en faunawet wordt voorkomen. Bij de realisatie van de voorgenomen plannen is verwijdering van de bestaande beplanting reeds voorzien waardoor deze maatregel goed voldoet. Nader onderzoek en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

5.3 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen

Binnen het plangebied zijn ruigtes met struiken en jonge bomen aanwezig. Hierdoor is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten als (spits)muizen, egel en konijn (tabel 1) niet volledig uit te sluiten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor het overtreden van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Volgens de website www.waarneming.nl en de Zoogdieratlas Provincie Utrecht (www.zoogdieratlas.nl) komen in de omgeving van het plangebied de eekhoorn (tabel 2), boommarter (tabel 3), das (tabel 3) en waterspitsmuis (tabel 3) voor. Dit zijn soorten die in uitgebreide bos en/of moerasrijke gebieden voorkomen en die bovendien (zeer) verstoringgevoelig zijn. Hoewel ze in de omgeving van Utrecht voorkomen, is het uitgesloten dat deze soorten in het centrum van Utrecht levend worden aangetroffen.

Effectbeoordeling

Er zijn geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren aangetroffen tijdens het veldbezoek en deze worden ook niet verwacht. Negatieve effecten op strikt beschermde grondgebonden zoogdieren zijn uit te sluiten. Nader (veld)onderzoek, het treffen van mitigerende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

5.4 Vleermuizen

Voorkomen

Op basis van de Atlas van Vleermuizen in Nederland (1997) en andere beschikbare verspreidingsgegevens (www.waarneming.nl) is gebleken dat er in de omgeving verschillende vleermuissoorten voorkomen.

Alle vleermuizen zijn beschermd op basis van bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn en de Flora- en faunawet. In Tabel 5-1 is een overzicht gegeven van de mogelijk voorkomende vleermuizen in de omgeving van het plangebied. De vleermuizen verblijven 's zomers in een zomerverblijfplaats of kraamkolonie, 's winters zoeken ze een winterverblijfplaats op. Holten in bomen zijn zeer geschikt als zomerverblijfplaats, veel soorten maken hier gebruik van. Ook verblijven sommige soorten in kieren en spleten in gebouwen.

Tabel 5-1: Biotoop vereisten beschermde (Tabel 3) vleermuizen (bron: Limpens e.a., 1997).

Soort	Tabel	Foerageergebied	Rust- verblijfplaats en
Gewone dwergvleermuis	3	in de beschutting van opgaande elementen: in bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, bij wateren, in bossen en langs de bosrand en in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen	gebouwen
Ruige dwergvleermuis	3	open bosgedeelten, bomenlanen, houtwallen	(dode) bomen en gebouwen
Laatvlieger	3	open en half open landschappen, langs straatlantaarns en stadsranden	gebouwen

Tijdens het veldbezoek zijn alle bomen nauwkeurig geïnspecteerd op het voorkomen van holten. Deze zijn niet aangetroffen. Op basis van de aanwezige biotopen is de aanwezigheid van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis niet op voorhand uit te sluiten. Het te renoveren kantoorpand bevat een spouwmuur welke middels open stootvoegen toegankelijk is voor vleermuizen. Hierdoor is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen niet uit te sluiten. Tijdens het veldbezoek is bij het invallen van de duisternis geïnventariseerd welke soorten van het plangebied gebruik maken. Hierbij zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen ter hoogte van de parkeerplaats en de hoofdingang aan de zijde van de Croeselaan. De exacte locaties zijn weergegeven in Figuur 4.2. Er zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen.

Figuur 4-2 Waargenomen vleermuizen (geel weergegeven) binnen het plangebied (rood weergegeven).

Effectbeoordeling

Met de voorgenomen inrichting van het plangebied vinden er ingrepen in de spouwmuur plaats. Hiermee gaan mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Indien er werkzaamheden plaatsvinden in de avond en nacht in de periode dat vleermuizen actief zijn, kan er daarnaast ook verstoring van vleermuizen optreden ten gevolge van verlichting. Vleermuizen zijn grofweg actief tussen zonsondergang en zonsopkomst in de periode van maart tot en met oktober. Globaal genomen zijn vleermuizen van eind oktober tot en met begin maart in winterrust. Daarnaast kunnen eventuele ingrepen in de spouwmuur (PM) leiden tot het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Advies en aanbevelingen

De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen kan niet worden uitgesloten. Aanbevolen wordt om een vleermuisinventarisatie uit te voeren in de daarvoor geschikte periode. Een nader onderzoek naar vleermuizen dient plaats te vinden in de periode van half mei tot eind september en bestaat uit 4 veldbezoeken. Er dienen twee veldbezoeken plaats te vinden in de kraamperiode (globaal van half mei tot half juli, met een tussentijd van ca. 30 dagen) en twee veldbezoeken in de paarperiode (globaal van half augustus tot 1 oktober, met een tussentijd van ca. 30 dagen). Indien er daadwerkelijk een vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen wordt vastgesteld in het pand, dient er een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor het vernietigen van de betreffende verblijfplaats. Daarnaast dient er voorafgaand aan de renovatie tijdelijke, alternatieve verblijfplaatsen te worden aangeboden in de vorm van vleermuiskasten. Ook dient de nieuwbouw geschikt gemaakt te worden voor vleermuizen.

5.5 Reptielen en amfibieën

Gezien de stedelijke ligging van het plangebied en de afwezigheid van geschikt leefgebied (o.a. bosranden en heidevelden) binnen het plangebied, is het voorkomen van strikt beschermde reptielensoorten op voorhand uit te sluiten. De gracht in het plangebied is voorzien van steile muren. Hierdoor is het voor amfibieën onmogelijk om uit de gracht te komen waardoor deze ongeschikt is om te dienen als leefgebied voor amfibieën. Hierdoor zijn mogelijke effecten op strikt beschermde reptielen en amfibieën op voorhand uit te sluiten. Nader (veld)onderzoek, het treffen van mitigerende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Voorkomen

Gezien de aanwezigheid van een grachtmuur bleek het niet mogelijk om middels een steeknet de watergang te inventariseren op vis. Mogelijk komen er in de watergang algemeen voorkomende soorten voor als snoek, baars en ruisvoorn. Daarnaast kan de aanwezigheid van de kleine modderkruiper en bittervoorn niet worden uitgesloten. De gracht vormt namelijk onderdeel van de Kruisvaart, waarin tijdens een inventarisatie in april 2012 bittervoorn en kleine modderkruiper zijn aangetroffen. Tijdens het veldbezoek zijn er ook een aantal vissen waargenomen in de Kruisvaart, het was echter niet mogelijk om de soorten op naam te brengen.

Effectbeoordeling

Er zijn geen strikt beschermde soorten waargenomen. Echter op basis van het onderzoek van Movares (2012) zijn negatieve effecten op strikt beschermde vissoorten niet op voorhand uit te sluiten. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een nader onderzoek naar vissen uitgevoerd te worden. Indien de bittervoorn wordt aangetroffen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Daarnaast dienen er dan een aantal maatregelen getroffen te worden om de functionaliteit van een gebied en de gunstige staat van instandhouding van een soort te waarborgen. Hierbij kan worden gedacht aan

het aanleggen van een nieuwe watergang voorafgaand aan het dempen van de bestaande watergang. De nieuwe watergang moet dan geschikt worden gemaakt voor de bittersvoorn. Indien er enkel tabel 1 en 2-soorten worden aangetroffen, kan worden volstaan met het werken volgens een ecologisch werkprotocol. In dit protocol staan enkele mitigerende maatregelen ten opzichte van de methode van uitvoering beschreven waarmee schade aan soorten zoveel mogelijk wordt voorkomen.

5.7 Overige soortgroepen

Het gebied is ongeschikt voor andere beschermde diersoorten, gezien het ontbreken van geschikt biotoop. Hierdoor is het voorkomen van overige beschermde diersoorten uit te sluiten. Nader (veld)onderzoek, het treffen van mitigerende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In het plangebied in het centrum van de stad Utrecht is de gemeente Utrecht voornemens de Generaal Knoopkazerne en het omliggende terrein opnieuw in te richten. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, zijn de gevolgen voor via de Flora- en faunawet beschermde soorten en de consequenties daarvan in het kader van deze wet in beeld gebracht.

De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn:

- Dat de (spouwmuren van de) Generaal Knoopkazerne mogelijk gebruikt wordt door vleermuizen als verblijfplaats. Het vernietigen van een vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen is een overtreding van de Flora- en faunawet. Hiervoor dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Deze ontheffing wordt echter pas verleend na gedegen onderzoek. Aanbevolen wordt om een vleermuisinventarisatie uit te voeren in de daarvoor geschikte periode. Een nader onderzoek naar vleermuizen dient plaats te vinden in de periode van half mei tot eind september en bestaat uit 4 veldbezoeken. Er dienen twee veldbezoeken plaats te vinden in de kraamperiode (globaal van half mei tot half juli, met een tussentijd van ca. 30 dagen) en twee veldbezoeken in de paarperiode (globaal van half augustus tot 1 oktober, met een tussentijd van ca. 30 dagen). Indien een verblijfplaats van vleermuizen wordt aangetroffen, zijn mitigerende maatregelen en een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. De mitigerende maatregelen bestaan uit het voorafgaand aan de renovatie aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten. De nieuwbouw dient ook geschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. Daarnaast dient er gewerkt te worden volgens een ecologisch werkprotocol, waarbij effecten op vleermuizen zoveel mogelijk worden voorkomen.
- Dat in het plangebied tijdens het broedseizoen vogels kunnen broeden. Bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen kunnen broedende vogels worden verstoord of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen verstoren. Door het plangebied buiten het broedseizoen ongeschikt te maken voor broedvogels (door kappen van bomen en verwijderen van struiken) wordt voorkomen dat er verstoring of vernietiging plaatsvindt van broedende vogels en hun nesten. Voor de realisatie van de plannen is verwijdering van de bestaande beplanting reeds voorzien.
- Dat de aanwezigheid van strikt beschermde vissoorten niet op voorhand kan worden uitgesloten. Indien de watergang onderdeel uitmaakt van het leefgebied van een tabel 3-vissoort (bittervoorn), is het dempen van de watergang een overtreding van de Flora- en faunawet. Hiervoor dient een ontheffing aangevraagd te worden. Hiervoor is echter een gedegen onderzoek noodzakelijk. Aanbevolen wordt om tijdig een nader onderzoek naar strikt beschermde vissoorten uit te voeren in de daarvoor geschikte periode. De optimale periode van inventariseren is van april tot en met oktober (Soortenstandaard Bittervoorn, 2011). Indien de aanwezigheid van de bittervoorn wordt aangetoond, zijn mitigerende maatregelen en een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. De mitigerende maatregelen bestaan bijv. uit het aanleggen van nieuw leefgebied.
- Dat de meeste van de in het plangebied voorkomende beschermde soorten vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Ten aanzien van de Flora- en faunawet vallen de voorgenomen werkzaamheden onder "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting" en er geldt een vrijstelling voor tabel 1 soorten. Dit betekent dat voor deze soorten de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder ontheffing. Er moet wel worden voldaan aan de zorgplicht.
- Overige tabel 2 en 3 soorten worden op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats, veldwaarnemingen en biotoopeisen niet verwacht. Negatieve effecten op overige soortgroepen zijn daarmee uit te sluiten.

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs van een aannemer verwacht kunnen worden. Zo dient er bij het dempen van de Kruisvaart gewerkt te worden volgens een ecologisch werkprotocol om schade aan algemeen voorkomende vissoorten te voorkomen.

7 LITERATUUR

- Arnold, W.J. 2012. *Busbaan langs de Kruisvaart. Onderzoek Flora en Fauna*. Movares adviseurs & ingenieurs.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*, Stichting uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 1992.
- Dienst Regelingen. Soortenstandaard Bittervoorn. *Bescherm de soort. Bittervoorn*. Rhodacus amarus. December 2011.
- Group A. Stedenbouwkundig Plan en Beeldkwaliteit Plan. Westflank Zuid, conceptversie. Group A, Rotterdam, 2013.
- Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, KNNV Uitgevers, Utrecht, 1997.
- Nederpel, V. en Groen, van, F.M., 2010. *Luitenant Generaal Knoopkazerne. Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet*. Van der Goes en Groot.

Internet

- Website Nederlandse Zoogdier Vereniging (www.zoogdiervereniging.nl)
- Website Zoogdieratlas (www.zoogdieratlas.nl).
- Website Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).
- Website waarnemingen (www.waarneming.nl).

8 COLOFON

Opdrachtgever	: Gemeente Utrecht
Project	: Flora- en faunaonderzoek Generaal Knoopkazerne Utrecht
Dossier	: BC4734
Omvang rapport	: 19 pagina's
Auteur	: Jobert Rijdsdijk
Bijdrage	: n.v.t.
Interne controle	: Joost Rink
Projectleider	: Hein Veldmaat
Projectmanager	:
Datum	: 4 september 2013
Naam/Paraaf	: Joost Rink

HaskoningDHV Nederland B.V.

Rivers, Deltas & Coasts

Laan 1914 nr. 35

3818 EX Amersfoort

Postbus 1132

3800 BC Amersfoort

T (088) 348 20 00

F (088) 348 28 01

E info@rhdhv.com

W www.royalhaskoningdhv.com

